

УДК 342.951:37.014.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.2.26>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ БАЗ ДАНИХ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Магдаліна І.В.,

кандидат технічних наук, доцент,

Дніпровський державний університет внутрішніх справ,

т.в.о. ректора

ORCID: 0000-0002-1550-9083

Магдаліна І.В. Адміністративно-правове забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України.

В статті досліджено адміністративно-правове забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України.

Визначено, що до електронних баз даних в системі освіти України можна віднести: 1) Єдину державну електронну базу з питань освіти (ЄДЕБО), яка включає такі відособлені інформаційні ресурси: реєстр суб'єктів освітньої діяльності, реєстр здобувачів освіти, реєстр документів про освіту, реєстр сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання, реєстр студентських (учнівських) квитків, реєстр педагогічних, науково-педагогічних працівників, реєстр сертифікатів педагогічних працівників; 2) Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту (АІКОМ), як інтегрований інформаційний ресурс у сфері освіти; 3) внутрішні інформаційні бази закладів освіти – веб сторінки, електронні журнали, зведені відомості успішності навчання, електронні бази даних на яких розміщуються навчальні матеріали та документи, які регламентують освітній процес; 4) наукометричні бази (наприклад, Scopus, Web of Science), які допомагають відстежувати цитованість наукових статей, що є важливим для академічного розвитку; 5) дистанційні освітні платформи для забезпечення дистанційного навчання.

Виокремлено та розкрито зміст таких елементів адміністративно-правового забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України: 1) норм публічного права, які регламентують їх діяльність; 2) компетентності органів публічної влади щодо їх належного адміністрування; 3) порядку формування баз даних; 4) порядку надання доступу до баз даних; 5) захисту інформаційних ресурсів, які містять бази даних.

З'ясовано, що вадами адміністративно-правового забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України є: фрагментарності нормативної бази регулювання; недостатня синхронізація різних систем (ЄДЕБО, АІКОМ); ризики порушення кібербезпеки та захисту персональних даних; низький рівень технологічного забезпечення роботи з базами даних в окремих закладах освіти, особливо розташованих в сільській місцевості; недостатній рівень захисту інформаційних ресурсів.

Обґрунтовано механізми удосконалення адміністративно-правового забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України, зокрема: необхідності їх інтеграції з порталом «Дія»; впровадження прозорих процедур захисту даних; забезпечення взаємодії освітніх баз даних з іншими державними реєстрами та системою електронного урядування (єдина інфраструктура міжвідомчої взаємодії); впровадження методів переконання та чітких адміністративних правил (дозволи, регламенти) для використання баз даних, що підвищує якість управлінських процесів; розширення функціоналу, де основою є Єдиний державний веб-портал електронних послуг «Портал Дія» та кабінет громадянина; створення механізмів для автоматизованого контролю за достовірністю даних та забезпечення прозорості діяльності органів публічного адміністрування у сфері освіти.

Ключові слова: адміністративно-правові відносини у сфері освіти, електронні бази даних в системі освіти, адміністрування електронних баз даних в системі освіти, адміністративно-правове забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти.

Magdalena I.V. Administrative and legal support for the functioning of electronic databases in the education system of Ukraine.

The article examines the administrative and legal support for the functioning of electronic databases in the education system of Ukraine.

It is determined that electronic databases in the education system of Ukraine include: 1) The Unified State Electronic Database on Education (EDEBO), which includes the following separate information

resources: the register of subjects of educational activity, the register of education applicants, the register of documents on education, the register of certificates of external independent assessment, the register of student (student) tickets, the register of pedagogical, scientific and pedagogical workers, the register of certificates of pedagogical workers; 2) Automated Information Complex of Educational Management (AICOM), as an integrated information resource in the field of education; 3) internal information bases in educational institutions – web pages, electronic journals, summary information on academic performance, electronic databases on which educational materials and documents regulating the educational process are placed; 4) scientometric databases (for example, Scopus, Web of Science), which help track the citation of scientific articles, which is important for academic development; 5) distance education platforms for distance learning.

The content of the following elements of the administrative and legal support for the functioning of electronic databases in the education system of Ukraine is identified and disclosed: 1) public law norms that regulate their activities; 2) the competence of public authorities regarding their proper administration; 3) the procedure for forming databases; 4) the procedure for providing access to databases; 5) the protection of information resources that contain databases.

It was found that the shortcomings of the administrative and legal support for the functioning of electronic databases in the education system of Ukraine are: fragmentation of the regulatory framework; insufficient synchronization of various systems (EDEBO, AICOM); risks of cybersecurity and personal data protection violations; low level of technological support for working with databases in individual educational institutions, especially those located in rural areas; insufficient level of protection of information resources.

Mechanisms for improving the administrative and legal support for the functioning of electronic databases in the education system of Ukraine are substantiated, in particular: the need for their integration with the portal «Diya»; the introduction of transparent data protection procedures; 3) ensuring the interaction of educational databases with other state registers and the e-government system (a single infrastructure of interdepartmental interaction); the introduction of persuasion methods and clear administrative rules (permits, regulations) for the use of databases, which improves the quality of management processes; expanding the functionality, where the basis is the Unified State Web Portal of Electronic Services «Portal Diya» and the citizen's office; creating mechanisms for automated control over the reliability of data and ensuring the transparency of the activities of public administration bodies in the field of education.

Key words: administrative and legal relations in the field of education, electronic databases in the education system, administration of electronic databases in the education system, administrative and legal support for the functioning of electronic databases in the education system.

Постановка проблеми. Як зазначено в Законі України «Про освіту», «освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави» [1], а відповідно до Національної доктрини розвитку освіти «освіта – це основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України, вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства, відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства, є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені» [2]. Саме тому існує нагальна потреба у виваженій, розумній, далекоглядній, прозорій і відповідальній державній політиці в галузі освіти України, яка у великій мірі залежить від досконалого і ефективного її адміністративно-правового забезпечення.

Адміністративно-правове забезпечення реалізації освітньої функції держави є важливою складовою загального правового забезпечення реалізації основоположних функцій держави і відбувається сьогодні в надзвичайно складних умовах зовнішньо– і внутрішньополітичної нестабільності держави, пов'язаної з зовнішньою військовою агресією на територію України, необхідністю інтеграції вітчизняної освіти до європейського і світового освітніх просторів, а це вимагає постійного вдосконалення адміністративно-правового регулювання, врахування всіх позитивних і негативних факторів і тенденцій розвитку освітньої галузі з метою забезпечення в процесі такого регулювання формування і реалізації ефективної державної освітньої політики задля прогресивного розвитку особистості, суспільства, нації і держави, захисту національних інтересів України.

Одним із напрямків належного урядування у сфері освіти є ефективне адміністративно-правове забезпечення функціонування та захисту електронних баз даних в системі освіти України, що потребує наукового аналізу, який буде здійснений в межах цієї статті.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Дослідження адміністративно-правового забезпечення чи регулювання у сфері освіти на теренах вітчизняної правої науки здійснювали такі вчені як: Курко М.Н., Шаповал Р.В., Губерська Н.Л., Савіщенко В.М., Щокіна Р. Г., Легенький М. І., Литвин І.І. та ін. Частково питанням використання інформаційних ресурсів в системі освіти на монографічному рівні було приділено увагу в роботах таких авторів: Савіщенко В.М. – як форми адміністративно-правового забезпечення освіти [3]. Легенький М.І. – як чинник забезпечення якості надання освітніх послуг [4]; Щокін Р.Г. – як складову публічного адміністрування у сфері освіти [5]; Губерська Н.Л. – як інструмент адміністрування у сфері вищої освіти [6]. В той же час, системного дослідження використання інформаційних ресурсів в системі освіти, в тому числі адміністрування інформаційних баз даних не було здійснено, що і актуалізує необхідність дослідження адміністративно-правового забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України.

Мета статті. Метою статті є дослідження адміністративно-правового забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України, засобів та механізмів його реалізації.

Виклад основного матеріалу. В попередніх дослідженнях ми дійшли висновку, що під адміністративно-правовим забезпеченням реалізації освітньої функції держави слід розуміти систему правових норм, принципів, методів, засобів, інститутів, а також організаційно-правових заходів, які використовуються державою для регулювання та управління суспільними відносинами у сфері забезпечення доступу громадян до якісної освіти, формуванні умов для розвитку особистості, підготовці кваліфікованих кадрів, сприянні держави та приватних суб'єктів у розвитку освітньої інфраструктури.

Нижче на виконання задач дослідження наш науковий пошук буде спрямований на визначення адміністративно-правового забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України, засобів та механізмів його реалізації.

З урахуванням власних наукових розробок, а також аналізу наукових доробків інших науковців, та з огляду на предмет дослідження в межах цієї статті ми зробимо припущення що адміністративно-правове забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України як комплексне поняття має включати такі його складові елементи: 1) електронні бази даних в системі освіти; 2) правові норми, які регламентують їх публічне адміністрування; 3) компетентність (межі повноважень) органів публічної влади щодо їх належного адміністрування; 4) порядок формування баз даних; 5) порядок надання доступу до баз даних; 6) механізми захисту інформаційних ресурсів, які містять бази даних. Таким чином нижче варто здійснити аналіз даних елементів адміністративно-правового забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України.

Відповідно до статті 74 Закону «Про освіту» у системі освіти функціонує інтегрована інформаційна система – Єдина державна електронна база з питань освіти (далі – ЄДЕБО). ЄДЕБО включає такі відособлені інформаційні ресурси: 1) Реєстр суб'єктів освітньої діяльності; 2) Реєстр здобувачів освіти; 3) Реєстр документів про освіту; 4) Реєстр сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання; 5) Реєстр студентських (учнівських) квитків; 6) Реєстр педагогічних, науково-педагогічних працівників; 7) Реєстр сертифікатів педагогічних працівників. Всі вони інтерпретовані під назвою «публічні електронні реєстри у сфері освіти» [1].

Інформаційні бази даних в освіті забезпечують централізоване зберігання, швидкий пошук та актуалізацію великих обсягів даних про студентів, викладачів, навчальні програми та оцінки. Вони є фундаментом для створення документів державного зразка, обліку студентських квитків, автоматизації навчального процесу та моніторингу якості освіти. Значення баз даних в освітній системі полягає в наступному: 1) управління даними забезпечується в централізованому порядку шляхом зберігання даних, уникнення їх дублювання, узгодженість інформації; 2) ЄДЕБО використовується для виготовлення документів про освіту, ліцензій, акредитаційних сертифікатів та студентських квитків; 3) окрім ЄДЕБО існують внутрішні інформаційні бази в закладах освіти – електронні журнали, щоденники, зведені відомості успішності навчання, електронні бази даних на яких розміщуються навчальні матеріали та документи, які регламентують освітній процес; 4) в науковій сфері яка суміжна з освітою функціонують такі інформаційні бази як наукометричні бази (наприклад, Scopus, Web of Science), які допомагають відстежувати цитованість наукових статей, що є важливим для академічного розвитку; бази даних фахових видань.

Окремим інтегрованим інформаційним ресурсом у сфері освіти є автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту (далі – АІКОМ), який було запроваджено з метою забезпечення належної цифрової взаємодії в системі освіти між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, закладами та установами освіти, їхніми структурними підрозділами, учасниками освітнього процесу та іншими юридичними і фізичними особами в Україні. АІКОМ є державною інтегрованою інформаційною системою, завданнями якої є: збирання, накопичення, оброблення,

захист інформації у сфері освіти, надання їй офіційного визнання (у разі створення, зберігання та використання в АІКОМ інформації у сфері освіти); поєднання електронних інформаційних ресурсів та/або публічних електронних реєстрів у сфері освіти, забезпечення їх внутрішньої та зовнішньої інформаційної взаємодії, зокрема у тому числі з питань розподілу та перерозподілу міжбюджетних трансфертів з державного місцевим бюджетам, замовлення підручників, документів про освіту, щодо професійного розвитку працівників закладів та установ освіти, зарахування, відрахування, переведення здобувачів освіти, організації освітнього процесу тощо; забезпечення ведення в електронній формі ділової документації та подання звітності закладами освіти, здійснення обліку дітей дошкільного та шкільного віку (у тому числі дітей, не охоплених навчанням), учасників освітнього процесу та суб'єктів освітньої діяльності; взаємодія з питань отримання, передачі, запису, верифікації та обробки інформації у сфері освіти з інформаційними системами Єдиного державного демографічного реєстру, Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, Державного реєстру актів цивільного стану громадян, Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, Державного реєстру фізичних осіб – платників податків, Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, Електронної системи охорони здоров'я, Єдиної інформаційної системи соціальної сфери, Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, реєстрів територіальних громад, інформаційно-виробничої системи інформаційного та документарного забезпечення установ та громадян України в галузі освіти та з іншими автоматизованими системами та інформаційними ресурсами держателя АІКОМ та інших юридичних осіб в обсязі та у випадках, визначених законом. Держателем АІКОМ є центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки [1].

Варто також звернути увагу на такі електронні бази даних в освіті як дистанційні освітні платформи, зокрема: iLearn – онлайн-курси з основних предметів ЗНО, вебіари з найкращими репетиторами, тести, подкасти, матеріали для самопідготовки; Moodle – безкоштовна навчальна платформа, повнофункціональна система організації дистанційного навчання та створення електронних курсів; Мій Клас – електронна освітня платформа, яка пропонує широкий спектр матеріалів для здійснення дистанційного навчання – завдання, теорію та тести зі шкільних предметів; Classtime – платформа для створення інтерактивних навчальних додатків, яка дозволяє вести аналітику навчального процесу і реалізовувати стратегії індивідуального підходу; Google Classroom – безкоштовний веб сервіс створений Google для закладів освіти з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом; Zoom – сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей; Google Meet – сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей та ін.

Нормативно-правове регулювання публічного адміністрування інформаційних баз даних в освіті забезпечується наступними правовими актами: 1) Законом України «Про освіту» в розділі IX «Інфраструктура освіти», який регулює порядок функціонування Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) та Автоматизованого інформаційного комплексу освітнього менеджменту (АІКОМ) [1]; 2) Законом України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР [7] – регулює відносини у сфері захисту інформації в інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних системах, в тому числі які формуються у сфері освіти; 3) Законом України «Про публічні електронні реєстри» від 18 листопада 2021 року № 1907-ІХ [8] – встановлює правові, організаційні і фінансові засади створення та функціонування публічних електронних реєстрів з метою захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб під час створення, зберігання, оброблення та використання інформації у публічних електронних реєстрах; 4) Положенням про Єдину державну електронну базу з питань освіти, яке затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 липня 2025 р. № 872 [9] – визначає механізм функціонування ЄДЕБО в галузі освіти як інтегрованої інформаційної системи, що забезпечує збирання, створення, реєстрацію, накопичення, зберігання, зміну, використання, поширення та захист інформації про суб'єктів освітньої діяльності, вступників до закладів освіти, здобувачів освіти, документи про освіту (науковий ступінь), педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників з метою задоволення потреб фізичних та юридичних осіб, порядок її ведення; 5) Положенням про програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту», затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2021 р. № 1255 [10] – визначає основні завдання, призначення та питання функціонування даного програмно-апаратного комплексу.

Компетентність (комплекс та межі повноважень) органів публічної влади щодо їх належного адміністрування та порядку формування інформаційних баз даних у сфері освіти визначає правовий статус цих органів, до яких можна віднести: Міністерство освіти і науки (МОН), Державне підприємство «Інфоресурс», Державну службу якості освіти, Національне агентство із забезпечення яко-

сті вищої освіти, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, які мають у підпорядкуванні заклади освіти, органи місцевого самоврядування, а також заклади освіти та їх відокремлені підрозділи, які провадять освітню діяльність на рівні професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та освіти дорослих, зокрема післядипломної освіти незалежно від форми власності та сфери управління, Український центр оцінювання якості освіти, Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики».

Зокрема, адміністратором ЄДЕБО є Державне підприємство «Інфоресурс», що належить до сфери управління МОН, яке в межах своїх повноважень: здійснює заходи із створення та супроводження програмного забезпечення Електронної бази; відповідає за технічне і технологічне забезпечення Електронної бази, збереження та захист інформації (даних), що містяться в Електронній базі; забезпечує надання та анулювання доступу до Електронної бази; проводить навчання для роботи з Електронною базою. В свою чергу власником Автоматизованого інформаційного комплексу освітнього менеджменту та володільцем інформації, що обробляється в ньому, є держава в особі МОН, яке відповідно до своєї компетенції: забезпечує нормативно-правове регулювання щодо функціонування автоматизованого комплексу менеджменту; визначає порядок доступу до інформації центральної бази даних; визначає інструкцію з користування автоматизованим комплексом менеджменту; визначає технічні вимоги до освітніх інформаційних систем; визначає порядок обміну інформацією з ЄДЕБО та іншими державними електронними інформаційними ресурсами; здійснює методичне та методологічне забезпечення функціонування автоматизованого комплексу менеджменту; проводить моніторинг та аналіз ефективності функціонування автоматизованого комплексу менеджменту; організовує взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів та автоматизованого комплексу менеджменту. Разом з тим технічним адміністратором автоматизованого комплексу менеджменту є державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики», що належить до сфери управління МОН.

Доступ до електронних баз даних в системі освіти здійснюється через: 1) офіційні веб-сайти держателя ЄДЕБО та адміністратора ЄДЕБО; 2) Єдиний державний веб-портал електронних послуг.

Доступ до електронних баз даних (ЄДЕБО, наукові бази) в освіті України здійснюється переважно через офіційні веб-портали (наприклад, <https://info.edbo.gov.ua/>), використовуючи КЕП (електронний підпис) для персональних даних або через запити установ, або через Єдиний державний веб-портал електронних послуг. Основними способами доступу є: 1) до ЄДЕБО – фізичні особи мають повний безоплатний доступ до інформації про себе (дипломи, сертифікати) через офіційний сайт, формуючи запит з накладенням КЕП; 2) до Реєстру суб'єктів освітньої діяльності – відкритий доступ для перегляду інформації про заклади освіти, ліцензії та освітні програми <https://registry.edbo.gov.ua/>; 3) до електронних наукових баз даних – заклади освіти отримують доступ за заявою, шляхом конкурсного відбору або розпоряджень МОН (наприклад, до Scopus, Web of Science). Інформація, яка не є конфіденційною, розміщується на офіційних сайтах МОН та ЄДЕБО для вільного використання. Для перевірки документів (дипломів) або пошуку інформації про себе, користувачі зазвичай заходять на портал ЄДЕБО та використовують спеціалізовані модулі, наприклад, check-person.

Варто відрізнити доступ до електронних баз даних в системі освіти з метою перевірки інформації та отримання підтверджуючої інформації в тому числі у формі електронного документа та доступ до Єдиної електронної бази з метою внесення в неї інформації на правах сертифікованого користувача. Так, наприклад, адміністратор ЄДЕБО надає (організовує та підтримує) доступ до електронної бази користувачам на підставі: наказу МОН – користувачам від МОН; наказу (розпорядження) адміністратора – користувачам від адміністратора; заяви суб'єкта ведення, що обов'язково містить інформацію про нього або його відокремлений підрозділ, дані його користувача (користувачів), якому (яким) надається доступ до Єдиної електронної бази. Доступ до Єдиної електронної бази забезпечується користувачам з автоматизованих робочих місць (робочих станцій, локальних обчислювальних мереж, інформаційно-комунікаційних систем), у яких реалізовано узгоджені з адміністратором рішення щодо захисту інформації, з дати, визначеної адміністратором шляхом створення облікового запису, користувач отримує право доступу після проходження авторизації та автентифікації. Слід відзначити, що на нормативному рівні питання доступу до електронних баз даних в системі освіти достатньо повно урегульовано в Положенні про Єдину державну електронну базу з питань освіти.

Окремо слід відміти такий елемент адміністративно-правового забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти як захист інформаційних ресурсів, які містять бази даних. Захист електронних баз даних в освіті (ЄДЕБО, АІКОМ) забезпечується суворим дотриманням Закону «Про захист персональних даних», контролюється Освітнім омбудсменом України, як посадовою особою, що захищає права здобувачів освіти, педагогів та науковців, сприяє доступності

освіти та контролює дотримання законодавства та передбачає використання багаторівневої аутентифікації, шифрування, корпоративної пошти та регулярного резервного копіювання для запобігання несанкціонованому доступу до даних учнів та вчителів. Основні аспекти захисту даних в освітніх системах полягають у наступному: 1) правова регламентація порядку обробки даних у ЄДЕБО та АІКОМ, що є обов'язковою для функціонування освіти; 2) багатофакторна аутентифікація (MFA) -використання декількох кроків для входу в систему; 3) шифрування поштових повідомлень та даних; 4) використання безпечного Wi-Fi та VPN; 5) регулярне створення копій даних для уникнення їх втрати; 6) використання лише офіційних скриньок для робочого спілкування; 7) створення окремих облікових записів для роботи та особистих потреб; 8) встановлення прав доступу до інформації залежно від посадових обов'язків. Як вірно зазначають окремі дослідники «забезпечення конфіденційності та цілісності баз даних можна досягти через шифрування та криптографічні методи, що гарантуватиме надійність інформації під час передачі та зберігання; використання технології блокчейн та механізм консенсусу дозволять підтримувати узгодженість та незмінність даних, що є важливим для державних реєстрів; інструменти запобігання витоку та втрати інформації, наприклад, мережеве екранування та системи DLP, які допоможуть мінімізувати ризики кіберзагроз та несанкціонованого доступу до даних; додаткові джерела енергозабезпечення сприятимуть безперебійній роботі серверів та іншого критично важливого обладнання, що дозволить уникнути втрат даних через перебої з електропостачанням; комунікаційні системи контролю доступу, серед яких електронна ідентифікація, автентифікація та біометрична верифікація, забезпечать точну ідентифікацію користувачів та зменшать ризики несанкціонованого доступу» [11, с. 59].

Висновки. В результаті дослідження встановлено, що адміністративно-правове забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України як комплексне поняття має включати такі його складові елементи: 1) електронні бази даних в системі освіти; 2) правові норми, які регламентують їх публічне адміністрування; 3) компетентність (межі повноважень) органів публічної влади щодо їх належного адміністрування; 4) порядок формування баз даних; 5) порядок надання доступу до баз даних; 6) захист інформаційних ресурсів, які містять бази даних.

Визначено, що до електронних баз даних в системі освіти України можна віднести: 1) Єдину державну електронну базу з питань освіти (ЄДЕБО), яка включає такі відособлені інформаційні ресурси: реєстр суб'єктів освітньої діяльності, реєстр здобувачів освіти, реєстр документів про освіту, реєстр сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання, реєстр студентських (учнівських) квитків, реєстр педагогічних, науково-педагогічних працівників, реєстр сертифікатів педагогічних працівників; 2) Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту (АІКОМ), як інтегрований інформаційний ресурс у сфері освіти; 3) внутрішні інформаційні бази в закладах освіти – веб сторінки, електронні журнали, зведені відомості успішності навчання, електронні бази даних на яких розміщуються навчальні матеріали та документи, які регламентують освітній процес; 4) наукометричні бази (наприклад, Scopus, Web of Science), які допомагають відстежувати цитованість наукових статей, що є важливим для академічного розвитку; 5) дистанційні освітні платформи для забезпечення дистанційного навчання.

З'ясовано, що вадами адміністративно-правового забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України є: фрагментарності нормативної бази регулювання; недостатньою синхронізацією різних систем (ЄДЕБО, АІКОМ); ризиками порушення кібербезпеки та захисту персональних даних; низький рівень технологічного забезпечення роботи з базами даних в окремих закладах освіти, особливо розташованих в сільській місцевості; недостатній рівень захисту інформаційних ресурсів.

Обґрунтовано механізми удосконалення адміністративно-правового забезпечення функціонування електронних баз даних в системі освіти України, зокрема: необхідності їх інтеграції з порталом «Дія»; впровадженні прозорих процедур захисту даних; забезпечення взаємодії освітніх баз даних з іншими державними реєстрами та системою електронного урядування (єдина інфраструктура міжвідомчої взаємодії); впровадження методів переконання та чітких адміністративних правил (дозволи, регламенти) для використання баз даних, що підвищує якість управлінських процесів; розширення функціоналу, де основою є Єдиний державний веб-портал електронних послуг «Портал Дія» та кабінет громадянина; створення механізмів для автоматизованого контролю за достовірністю даних та забезпечення прозорості діяльності органів публічного адміністрування у сфері освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39. Ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

2. Про затвердження Національної доктрини розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>.
3. Савіщенко В.М. Адміністративно-правове забезпечення освіти та науки в Україні: *монограф.* Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра, 2015. 372 с.
4. Легенький М.І. Адміністративно-правові засади формування та реалізації державної політики в сфері освіти: *монографія.* Львів: Укр. акад. друкарства, 2017. 360 с.
5. Щокін Р.Г. Організаційно-правові засади публічного адміністрування у сфері освіти: *монографія.* Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 448 с.
6. Губерська Н.Л. Адміністративні процедури у сфері вищої освіти: теоретико-правове дослідження : монографія. Х. : Панов, 2015. 508 с.
7. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Про публічні електронні реєстри: Закон України від 18 листопада 2021 року № 1907-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#Text>.
9. Про затвердження Положення про Єдину державну електронну базу з питань освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 2025 р. № 872. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2025-%D0%BF#n11>.
10. Про затвердження Положення про програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту»: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2021 р. № 1255. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-2021-%D0%BF#n9>.
11. Задерейко О.В. Системний аналіз захищеності державних електронних реєстрів та баз персональних даних. *Кібербезпека: освіта, наука, техніка.* № 4(28), 2025. С. 57-70. DOI 10.28925/2663-4023.2025.28.735.

Дата першого надходження рукопису до видання: 2.03.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026